

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2024.03.058>
УДК 811.161.2'367.625:37.091.212(477)

О.Я. ЛАВРИНЕЦЬ, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
вул. Григорія Сковороди, 2, м. Київ, 04655
E-mail: lavrinets@ukma.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-6363-1502>

АКТИВНІ ТА ПАСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В МОВНІЙ ПРАКТИЦІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано співвідношення активних і пасивних конструкцій в українсько-мовній практиці студентів-філологів. На основі проведеного анкетування визначено обсяг та ієрархію парадигми пасивних конструкцій. Окреслено тенденції у виборі того чи того типу пасивної конструкції. Оцінено рівень обізнаності студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти України зі специфікою синтаксичних норм української літературної мови.

Ключові слова: мовна практика (узус, мововжиток), анкета, активна конструкція, пасивна конструкція, парадигма пасиву, дієслова на -ся пасивного стану, предикативні дієприкметники на -ний, -тий, форми на -но, -то.

Специфіку будь-якої літературної мови репрезентують передусім фонетика, лексика, фраземіка та граматики. Тривалий час синтаксичний рівень української книжної мови, за спостереженнями С.В. Харченко, мав статус наднаціонального (Харченко, 2017, с. 136), а тому функціонування в ній синтаксичних моделей російської книжної мови з відомих лінгвальних і позалінгвальних причин не було предметом наукових дискусій. Після здобуття Україною незалежності українські лінгвісти, зокрема О.А. Сербенська (Сербенська, 1993), Н.Ф. Непийвода (Непийвода, 1997), К.Г. Городенська (Городенська, 2001), З.Й. Куньч, Н.І. Голубінка (Куньч, Голубінка, 2004), М.Д. Гінзбург (Гінзбург, 2008), С.Й. Караванський (Ка-

Цитування: Лаврінець О.Я. (2024). Активні та пасивні конструкції в мовній практиці студентів-філологів закладів вищої освіти України. *Українська мова*, 3(91), 58—75. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2024.03.058>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

раванський, 2008), С.В. Харченко (Харченко, 2017) та ін., активізували роботу щодо відновлення самобутности українського книжного синтаксису, що зумовило розмежування традиційного і новітнього підходів до питань обсягу й ієрархії парадигми пасивних конструкцій, структури та нормативності їх ужитку.

За традицією до парадигми пасивних конструкцій, які названо трансформами відповідних активних конструкцій (Русанівський, 1968, с. 12), уналежнено речення з дієсловами на *-ся* пасивного стану, предикативними пасивними дієприкметниками на *-ний*, *-тий* та формами на *-но*, *-то* (Русанівський, 1971, с. 286; Леонова, 1983, с. 177—178; Плющ, 1986, с. 116—119; Грищенко, 2002, с. 371; Пономарів, 2005, с. 216; Мойсієнко, 2013, с. 407). Центральне місце в парадигмі пасиву східнослов'янських мов, зокрема й української мови, відведено реченням із дієсловами на *-ся* (Русанівський, 1968, с. 17).

На початку ХХІ століття скориговано парадигму пасиву: речення з дієсловами на *-ся* пасивного стану опинилися на крайній периферії синтаксичної системи української літературної мови, їх визнано не характерними для неї (Городенська, 2004, с. 243). Ці речення потрапили до книжних стилів української літературної мови під впливом російської книжної (канцелярської) мови, що зумовило віддаленість синтаксичної норми насамперед офіційно-ділового та наукового стилів української літературної мови від норм розмовного й художнього стилів, текстам яких притаманне переважання активних дієслівних конструкцій. В українській мові постфікс *-ся* нейтралізує зв'язок перехідних дієслів з об'єктною синтаксею та є виразником різних словотвірних значень неперехідних зворотних дієслів (рефлексивів) на зразок *дитина взувається, друзі зустрічаються, корова буцається, одяг мнеться, студент хвилюється* тощо, які згруповано за семантикою (Леонова, 1983, с. 179; Ткачук, 1995, с. 32—34; Городенська, 2004, с. 242; Соколова, 2009) і вживання яких є нормативним, оскільки вони функціують у структурі активних дієслівних конструкцій. Отже, опозицію «актив / пасив» можуть формувати лише перехідні дієслова, пасивними корелятами яких визначено предикативні пасивні дієприкметники на *-ний*, *-тий* і форми на *-но*, *-то* (Городенська, 2004, с. 243; Городенська, 2017, с. 445—446).

Попри обґрунтування двокомпонентної парадигми пасивних конструкцій та слушні рекомендації лінгвістів щодо наближення синтаксису української книжної мови до норм живої народної мови, на жаль, в останні троє десятиріч усе ще спостерігаємо в деяких стилях, зокрема в офіційно-діловому (передусім адміністративно-канцелярському підстилі) та науковому (переважно текстах негуманітарного й частково гуманітарного напрямів), уживання речень із дієсловами на *-ся* пасивного стану (Сербенська, 1993; Городенська, 2001; Лаврінець, 2014; Лаврінець, 2016). Це спричинено, очевидно, тривалим впливом синтаксичних норм російської літературної мови на синтаксис книжних стилів української літературної мови, унаслідок чого більшість мовців не розмежовує синтаксич-

них особливостей української та російської літературних мов. З огляду на зазначене спеціального дослідження потребує мовна практика молодого покоління філологів, зокрема студентів, ґрунтовне професійне підготування яких повинне передбачати ознайомлення з традиційним і новітнім підходами до парадигми пасиву в сучасній українській мові, а також із самобутністю граматичної структури української літературної мови.

Мета пропонованої статті — проаналізувати співвідношення активних і пасивних конструкцій в українськомовній практиці студентів-філологів; на основі проведеного анкетування окреслити тенденції у виборі того чи того типу пасивної конструкції; оцінити рівень обізнаності студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти України зі специфікою синтаксичних норм української літературної мови. За зразок використано анкету, яку запропонувала Т.В. Ланова для опитування студентів-філологів щодо сприйняття та використання актуалізованих граматичних форм, зокрема кличного відмінка однини у звертаннях до осіб, присвійних займенників *їхній, їхня, їхнє, їхні*, ужитих замість *їх* із цим значенням, І особи множини наказового способу в спонуканнях до спільної дії, давального відмінка із закінченням *-ові, -еві (-єві)* в іменниках чоловічого роду II відміни тощо (Ланова, 2012), оскільки вона найтісніше пов'язана з об'єктом нашої розвідки.

Дослідження спирається на результати анкетування 114 студентів-філологів III—IV курсів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» закладів вищої освіти України, які відповідно до навчальних програм опанували дисципліни з морфології та синтаксису української мови. Опитування проведено у квітні—травні 2024 року. Анкета¹ містить три частини: у першій частині запропоновано запитання (№ 1—4), відповіді на які репрезентують загальні соціодемографічні відомості про інформанта (вік, освіта, освіта в галузі знань, місце проживання); запитання другої частини (№ 5—9) стосуються до особливостей мовної характеристики респондента (рідна мова, мова активного вжитку, самооцінка рівня володіння українською / російською мовами, знання відмінностей між активними й пасивними конструкціями, схвалення або заперечення думки про переважання активних конструкцій в українській мові та пасивних конструкцій у російській мові); третя частина охоплює запитання (№ 10—30) щодо вибору речення з пропонувананих варіантів² (активна / пасивна конструкція, тип пасивної конструкції, структура пасивної конструкції). Біля кожної відповіді є графа для спеціальної позначки, що підтверджує вибір того чи того варіанта.

У нашому дослідженні метод анкетування попри переваги (оперативність, значна кількість опитаних, мінімізація впливу дослідника на респондента, можливість кількісних підрахунків, об'єктивність інтерпретації результатів тощо) може мати недоліки (суб'єктивність інформантів і т. зв. «ефект бажаності»). Припускаємо, що дехто з респондентів вибиратиме

¹ Зразок анкети подано наприкінці статті.

² Речення взято з текстів переважно наукового й офіційно-ділового стилів.

відповідь, зважаючи на засвоєні, «бажані» знання граматичних норм української мови, але цей вибір може не корелювати з реалізацією опанованих норм респондентом у власному мовленні. Переконані, відсоток таких інформантів становитиме незначну похибку, що не завадить визначити основні тенденції функціонування активних і пасивних конструкцій у мовній практиці студентів-філологів.

Вік респондентів становить 20—25 років. Інформанти мешкають переважно в Україні (м. Київ і Київська область — 74 особи / 64,9 %; інші області, з-поміж яких Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська, — 34 особи / 29,8 %), а також за її межами (Німеччина, Словенія, Португалія, Канада, Греція — 6 осіб / 5,3 %).

109 респондентів (95,6 %) назвали рідною мовою українську, 4 респонденти (3,5 %) — російську, 1 респондент (0,9 %) зазначив, що для нього «рідними, на жаль, є обидві» — українська та російська.

В активному щоденному вжитку опитаних домінує українська мова (81 особа / 71,1 %), обома мовами (українською та російською, українською та англійською) залежно від ситуації послуговується меншість (відповідно 28 осіб / 24,6 % та 2 особи / 1,7 %), 3 інформанти (2,6 %) частіше використовують або російську, або словенську, або німецьку мову. Зауважимо, що 3 респонденти, які назвали рідною мовою російську, використовують українську й російську мови залежно від ситуації, а 2 респонденти з рідною російською мовою та рідними обома мовами повністю перейшли на українську мову після лютого 2022 року, хоч до цього в їхньому вжитку переважала російська мова. Отримані результати відповідей на запитання «Якою мовою Ви частіше послуговуєтеся?» засвідчують: нині українська мова ширше реалізовує комунікативну функцію, що сприяє формуванню мовної особистості студентів-філологів та їхніх комунікативних умінь з української мови.

Що стосується до самооцінювання якості володіння українською мовою, то 88 інформантів (77,2 %) оцінили свій рівень на «відмінно» і 26 інформантів (22,8 %) — на «добре». Російську мову на рівні «відмінно» опанували 30 респондентів (26,3 %), «добре» — 49 респондентів (43 %), «не дуже добре» — 16 респондентів (14 %), «погано» — 5 респондентів (4,4 %). Результати відповідей на запитання «Як Ви оцінюєте свій рівень володіння українською (російською) мовою?» демонструють, що кількість опитаних із самооцінкою рівня опанування української мови «відмінно» майже втричі переважає кількість опитаних із самооцінкою рівня опанування російської мови «відмінно». Водночас 14 респондентів (12,3 %) з неназваних причин (припускаємо, через повномасштабне вторгнення Росії в Україну) не визначилися з рівнем володіння російською мовою, причому в самооцінці рівня володіння українською мовою одна половина вибрала «відмінно», інша — «добре». Зауважимо, що той самий рівень знання української та російської мов — «відмінно» / «добре» — визначили

відповідно 25 (22 %) та 12 (10,5 %) інформантів. Самооцінювання студентів-філологів рівня опанування обох мов здебільшого різне: 59 опитаних (51,8 %) знають українську мову краще (рівні «відмінно» та «добре»), ніж російську (рівні «добре», «не дуже добре», «погано»), 4 респонденти (3,5 %) знають російську мову краще (рівень «відмінно»), ніж українську (рівень «добре»). Цікаво, що 4 респонденти з рівнями знання «добре» української мови та «відмінно» російської мови рідною мовою вибрали українську, проте двоє з них послуговуються обома мовами залежно від ситуації, а двоє — частіше українською або російською мовою. Отже, самооцінювання студентів-філологів рівня володіння українською мовою значно вище, ніж російською, але рівень володіння українською мовою потребує ще вдосконалення.

На запитання «Чи знаєте Ви відмінність між активними та пасивними конструкціями?» 109 респондентів (95,6 %) відповіли «так» і лише 5 респондентів (4,4 %) — «ні». Високий відсоток «обізнаних» із цього питання додає переконливості отриманим результатам анкетування щодо вибору речень.

Із тезою «В українській мові переважають активні конструкції, у російській мові — пасивні»³ згодні 90 опитаних (78,9 %), не згодні 18 опитаних (15,8 %), а 6 респондентів (5,3 %) не змогли відповісти, бо не розуміють, про що йдеться. Закономірно, що серед тих інформантів, які не розуміють тези про домінування активних конструкцій в українській мові та пасивних конструкцій у російській мові (5,3 %), дві третини респондентів не знають відмінностей між цими конструкціями, проте сумнівними видаються труднощі у відповіді на це запитання ще однієї третини інформантів, бо про відмінність між активними і пасивними конструкціями вони знають.

Отже, понад 70 % інформантів мають таку мовну характеристику: українська мова — рідна мова, мова активного вжитку, із самооцінкою рівня володіння «відмінно», обізнані з відмінностями між активними та пасивними конструкціями, згодні з думкою про переважання активних конструкцій в українській мові та пасивних конструкцій у російській.

Запитання № 10, 11, 13 анкети мали виявити співвідношення активних і пасивних конструкцій у виборі студентів-філологів, зокрема активних конструкцій і речень із дієсловами на *-ся* пасивного стану, які за традицією кваліфіковано однією з визначальних рис синтаксису книжних, насамперед наукового й офіційно-ділового, стилів (Коваль, 1970, с. 103; Коваль, 1982, с. 125; Пилинський, 1976, с. 273—274; Русанівський, 1977, с. 35—36, 57; Плющ, 1986, с. 119; Паламар, Кацавець, 2000, с. 226; Потелло, 2001, с. 166). Під час вибору між конструкціями *Закон ухвалюється Верховною Радою* і *Закон ухвалює Верховна Рада*; *Ця проблема досліджувалася лінгвістами...* і *Цю проблему досліджували лінгвісти...; У середині ХХ ст.*

³ Йдеться про передання суб'єктно-об'єктних відношень (агенс — пацієнс) в українській (домінують активні конструкції: агенс — підмет, пацієнс — додаток) та російській (переважають пасивні конструкції: агенс — додаток, пацієнс — підмет) мовах.

створюються наукові центри з термінології та У середині ХХ ст. створюють наукові центри з термінології більшість респондентів віддала перевагу активним конструкціям (відповідно 91 особа / 79,8 %; 92 особи / 80,7 %; 67 осіб / 58,8 %), причому 57 респондентів (50 %) послідовно вибирали лише активну конструкцію — двоскладне речення з діячем у формі називного відмінка й односкладне неозначено-особове речення. 10 респондентів (8,8 %), що є низьким відсотком, теж виявили послідовність у виборі лише речення з дієсловом на *-ся* пасивного стану — трикомпонентної з орудним суб'єкта дії та двокомпонентної конструкції. Інформантів, які у трьох запитаннях вибирали частіше активну конструкцію, більше (32 особи / 28,1 %), ніж інформантів, які у відповідях на ті самі запитання вибирали частіше пасивну конструкцію (15 осіб / 13,1 %). Констатуємо, що три чверти тих респондентів, хто частіше вибирав активну конструкцію (28,1 %), віддали перевагу двоскладному реченню замість трикомпонентної пасивної конструкції з дієсловом на *-ся* та двокомпонентній пасивній конструкції замість неозначено-особового речення. Припускаємо, що такий вибір спричинений штучно сформованою традицією переважання двокомпонентних конструкцій із дієсловами на *-ся* пасивного стану через їхній узагальнений зміст: нульова позиція діяча зумовлена акцентуванням уваги лише на дії (Плющ, 1986, с. 118; Каранська, 1995, с. 43—44). Отже, для половини опитаних вибір активної конструкції (двоскладного речення, односкладного неозначено-особового речення) замість речення з дієсловом на *-ся* пасивного стану є свідомим, у виборі інших опитаних домінує активна конструкція, хоч цей вибір варто вважати інтуїтивним.

У запитанні № 12 з-поміж речень *Словосполученням називається сполука повнозначних слів, Словосполученням називають сполуку повнозначних слів, Словосполучення — це сполука повнозначних слів* 95 респондентів (83,4 %) віддали перевагу реченню функційної тотожності, побудованому на синоніміїчних відношеннях за схемою «N — це N», причому 51 інформант (44,7 %) у попередніх запитаннях свідомо вибирав тільки активну конструкцію (*Закон ухвалює Верховна Рада; Цю проблему досліджували лінгвісти...; У середині ХХ ст. створюють наукові центри з термінології*). Інше речення функційної тотожності з невластиве-зв'язкою називається у формі теперішнього часу, що його кваліфікуємо як двокомпонентну пасивну конструкцію і яке, за спостереженнями О.П. Сулими, також поширене в науковому стилі та є його специфічною рисою (Сулима, 2010, с. 26), вибрали 3 респонденти (2,6 %). Односкладне неозначено-особове речення, за результатами опитування (16 осіб / 14 %), у перспективі може набути ширшого вжитку та разом із реченням функційної тотожності повністю витіснити пасивну конструкцію з невластиве-зв'язкою на *-ся* як неприродну для синтаксису української літературної мови загалом і наукового стилю зокрема. Результати анкетування щодо співвідношення активних конструкцій та речень із дієсловами на *-ся* пасивного стану репрезентують позитивну тенденцію домінування активних конструкцій у виборі студентів-філологів.

У відповідях респондентів фіксуємо переважання активних конструкцій і щодо інших типів пасивних конструкцій — речень із предикативними пасивними дієприкметниками на *-ний, -тий* (запитання № 23, 24) і формами на *-но, -то* (запитання № 22). Пор.: *Модель елементарних кілець запропонував Доль* (81 інформант / 71,1 %) — *Модель елементарних кілець запропонована Доль* (33 інформанти / 28,9 %); *Його звільнили з посади* (94 інформанти / 82,5 %) — *Він був звільнений з посади* (20 інформантів / 17,5 %); *За доби Центральної Ради почали створення галузевих терміносистем* (80 інформантів / 70,2 %) — *За доби Центральної Ради почато створення галузевих терміносистем* (34 інформанти / 29,8 %). До того ж активну конструкцію (двоскладне та односкладне неозначено-особове речення) у трьох запитаннях вибрали 54 респонденти (47,3 %), що підтверджує наш висновок про свідомий вибір майже половини опитаних активної конструкції.

Запитання № 14—18 анкети стосувалися вибору між реченнями з предикативними пасивними дієприкметниками на *-ний, -тий* і реченнями з предикативними формами на *-но, -то*, які в сучасному мовленні часто вживані як синтаксичні синоніми, що зумовлено ототожненням мовцями морфологічної природи та функційного призначення дієслівних форм пасивного стану. Результати аналізу відповідей на ці запитання такі: *Стаття присвячена лексичним особливостям конфесійного стилю* (72 респонденти / 63,2 %) — *Статтю присвячено лексичним особливостям конфесійного стилю* (42 респонденти / 36,8 %); *Уживання цієї лексеми виправдане контекстом* (88 респондентів / 77,2 %) — *Уживання цієї лексеми виправдано контекстом* (26 респондентів / 22,8 %); *Наше навчання зв'язане із життям* (105 респондентів / 92,1 %) — *Наше навчання зв'язано із життям* (9 респондентів / 7,9 %); *Крамниця зачинена* (80 респондентів / 70,2 %) — *Крамницю зачинено* (34 респонденти / 29,8 %); *У Біблії зібрані різні за часом написання, мовою і змістом твори* (76 респондентів / 66,7 %) — *У Біблії зібрано різні за часом написання, мовою і змістом твори* (38 респондентів / 33,3 %). Отримані результати репрезентують: 1) домінуючу позицію речень із предикативними пасивними дієприкметниками; 2) вибір конструкцій *Уживання цієї лексеми виправдане контекстом; Наше навчання зв'язане із життям; Крамниця зачинена* з урахуванням більшості інформантів (70 % і більше) структурних і змістових особливостей цих речень, заміна яких неозначено-особовими реченнями або неможлива (\neq *Уживання цієї лексеми виправдали контекстом; Наше навчання зв'язали із життям*), або можлива, проте зумовлює значеннєві відмінності (пор.: *Крамницю зачинили*); 3) вибір інформантами з меншою кількісною перевагою (до 70 %) конструкцій *Стаття присвячена лексичним особливостям конфесійного стилю; У Біблії зібрані різні за часом написання, мовою і змістом твори* через поширену в сучасному мововжитку «конкуренцію» речень із предикативними дієприкметниками на *-ний, -тий* та формами на *-но, -то* у вираженні результативного стану, пор.: *Статтю присвячено* (= присвятили) *лексичним особливостям конфесійного стилю; У Біблії зібрано* (= зібрали) *різні за часом написання, мовою і змістом твори*.

Аналіз п'яти запитань (№ 14—18) щодо вибору між реченнями з предикативними пасивними дієприкметниками й реченнями з формами на *-но*, *-то* в кожній анкеті демонструє такі результати: 42 інформанти (36,8 %) послідовно вибирали двоскладні речення з предикативними дієприкметниками (*Стаття присвячена лексичним особливостям конфесійного стилю; Уживання цієї лексики виправдане контекстом; Наше навчання зв'язане із життям; Крамниця зачинена; У Біблії зібрані різні за часом написання, мовою і змістом твори*), 43 інформанти (37,7 %) віддали перевагу конструкціям *Уживання цієї лексики виправдане контекстом; Наше навчання зв'язане із життям*, а інші конструкції були варіантними (*Стаття присвячена... / Статтю присвячено...; Крамниця зачинена / Крамницю зачинено; У Біблії зібрані ...твори / У Біблії зібрано ...твори*). Примітно, що немає респондентів, які вибрали тільки речення з предикативними формами на *-но*, *-то*. Отже, вибір більшістю респондентів речень із предикативними пасивними дієприкметниками в разі, коли йдеться не про констатацію постійної закономірності перебігу дії, тривання стану, а про результативний стан, що є наслідком виконаної дії, співвідносної з поняттям «хтось зробив / зробить», залежить від уподобань мовців і водночас засвідчує поширену тенденцію нівелювання синтаксичної самотності української мови — зосередження предикативності в дієслові, основною формою якого є дієвідмінюване дієслово, до якого тісно прилягають предикативні форми на *-но*, *-то*.

Домінування речень із предикативними пасивними дієприкметниками не лише над реченнями з формами на *-но*, *-то*, а й над активними конструкціями репрезентують результати вибору в запитаннях № 28 і 29, напр.: *Картина написана олівцем* (72 інформанти / 63,2 %), *Картину написано олівцем* (30 інформантів / 26,3 %), *Картину написали олівцем* (12 інформантів / 10,5 %); *Робота буде виконана вчасно* (54 інформанти / 47,3 %), *Роботу буде виконано вчасно* (28 інформантів / 24,6 %), *Роботу виконують вчасно* (32 інформанти / 28,1 %). Індивідуальний аналіз анкет засвідчує, що з-поміж запропонованих варіантів речень 86 респондентів (75,4 %) послідовно вибирали або пасивну (лише речення з предикативними пасивними дієприкметниками — 40 осіб / 35 %; лише речення з предикативними формами на *-но*, *-то* — 10 осіб / 8,8 %; обидва типи пасивних конструкцій — 26 осіб / 22,8 %), або активну (10 осіб / 8,8 %) конструкцію.

З-поміж речень зі складеним трикомпонентним предикативним членом (призв'язковий компонент — форми на *-но*, *-то*, пасивні дієприкметники на *-ний*, *-тий*, інфінітив) більшість опитаних теж вибрала речення з предикативним пасивним дієприкметником (запитання № 25), пор.: *Матеріали можуть бути використані для укладання навчальних посібників* (77 інформантів / 67,5 %), *Матеріали можна буде використати для укладання навчальних посібників* (28 інформантів / 24,6 %), *Матеріали може бути використано для укладання навчальних посібників* (9 інформантів / 7,9 %). Переконані, що високий відсоток переважання двоскладних речень із предикативними пасивними дієприкметниками над більш природними для української мови активними дієслівними конструкціями й реченнями

з формами на *-но*, *-то* як синтаксичних синонімів зумовлений традицією вживання спільних для російської та української мов синтаксичних моделей, що її дотримуються передусім автори монографій, посібників, підручників тощо, стиль написання яких і наслідують студенти-філологи.

Результати ще одного запитання щодо вибору між реченнями з предикативними пасивними дієприкметниками, реченнями з формами на *-но*, *-то* й односкладними неозначено-особовими реченнями (№ 27) виявили позитивну тенденцію до уникання студентами-філологами складних для розуміння змісту речень із двома пасивними дієприкметниками, один із яких виконує функцію означення, а інший — присудка. Для досягнення синтаксичної однозначності більшість опитаних (89 осіб / 78 %) вибрала речення з формою на *-но* та дієвідмінюваним дієсловом у ролі головного предикативного члена (*Отримані результати експерименту використано для формулювання рекомендацій...* — 56 осіб / 49,1 %; *Отримані результати експерименту використали для формулювання рекомендацій...* — 33 особи / 28,9 %). Уважаємо невисоким відсоток тих респондентів (25 осіб / 22 %), хто віддав перевагу реченню *Отримані результати експерименту використані для формулювання рекомендацій...*, причому майже дві третини з них вибирали речення з предикативними пасивними дієприкметниками і в інших запитаннях.

Домінування простого речення з пасивним дієприкметником у ролі відокремленого поширеного означення над складним реченням із при-субстантивно-атрибутивною підрядною частиною, співвідносною з пасивною (головний предикативний член — форми на *-но*, *-то*, дієслово на *-ся* пасивного стану) або активною (головний предикативний член — дієвідмінюване дієслово) конструкцією, пояснюємо тим, що в сучасному узусі, зокрема й студентів-філологів, просте речення слугує засобом економії мовних зусиль і є легшим для сприймання змісту висловленого. Результати вибору відповіді на запитання № 26 анкети такі: *У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, призначених судами України* (82 респонденти / 72 %), *У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що призначаються судами України* (14 респондентів / 12,3 %), *У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що їх призначено судами України* (7 респондентів / 6,1 %), *У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що їх призначають суди України* (11 респондентів / 9,6 %). Уважаємо дуже низьким відсоток інформантів (6,1 %), які вибрали складне речення з підрядною частиною, побудованою за моделлю трикомпонентної пасивної конструкції з орудним суб'єкта дії при формі на *-но* (див. про це далі), напр.: *судові експертизи призначені судами України — судові експертизи призначаються судами України — судові експертизи призначено судами України*.

Продуктивним засобом вираження суб'єкта дії в пасивних конструкціях сучасної української літературної мови є орудний безпрियменниковий відмінок субстантива, однак його вживання при формах на *-но*, *-то*, що відбувається за зразком трикомпонентних пасивних конструкцій російської та української мов (міжмовна і внутрішньомовна інтерференція),

ненормативне. Пасивні односкладні речення з предикативними формами на *-но*, *-то* можуть бути тільки двокомпонентними, тому що «в структурі цих незмінних предикативних форм немає будь-яких граматичних афіксів, які б указували на особу виконавця дії» (Городенська, 2017, с. 447), а дія лише співвідносна з неозначеним діячем «хтось» / «якісь люди».

Позитивну тенденцію в наближенні синтаксичних норм книжних стилів до норм живої народної мови демонструють результати вибору відповіді на запитання № 19 і 30, напр.: *Ми не виявили вживання слів із негативною семантикою* (103 інформанти / 90,4 %) — *Нами не виявлено вживання слів із негативною семантикою* (11 інформантів / 9,6 %); *Зауваження дослідник врахував у статті* (32 інформанти / 28,1 %), *Зауваження були враховані дослідником у статті* (68 інформантів / 59,6 %), *Зауваження було враховано дослідником у статті* (14 інформантів / 12,3 %). Переважання двоскладного речення з предикативним пасивним дієприкметником над активною дієслівною конструкцією можна вмотивувати тим, що такі речення становлять «проміжну ланку в перетворенні особових речень у безособові на позначення результативного стану» (Городенська, 2001, с. 14), а їх питоме походження та вживання при пасивних дієприкметниках орудного суб'єкта дії зафіксовано в писемних пам'ятках української мови найдавнішого періоду (Русанівський, 1971, с. 291—292; Щербатюк, 1983, с. 129).

Проблему часового значення предикативних форм на *-но*, *-то* та дискусійність питання щодо вживання при них власне-зв'язки *бути*, зокрема у формі минулого часу (*було*), увиразнюють абсолютно протилежні результати вибору відповіді на запитання № 21 і 22 анкети, пор.: *Більше уваги було надано створенню принципів укладання двомовних словників* (43 респонденти / 37,7 %) — *Більше уваги надано створенню принципів укладання двомовних словників* (71 респондент / 62,3 %); *У 30—50-ті роки ХХ ст. з ужитку було вилучено праці репресованих науковців* (71 респондент / 62,3 %) — *У 30—50-ті роки ХХ ст. з ужитку вилучено праці репресованих науковців* (43 респонденти / 37,7 %). Зауважимо, що третина респондентів (38 осіб / 33,3 %) вибрала в обох запитаннях речення із власне-зв'язкою *було*, третина респондентів — речення без власне-зв'язки *було*, інша третина респондентів зробила варіантний вибір.

Наприкінці анкети інформанти за бажання залишали коментарі щодо функціонування активних і пасивних конструкцій у сучасному мовленні, аналіз яких уможливорює сформулювати такі основні думки:

1) уживання активних і пасивних конструкцій залежить від багатьох різних чинників (контекст / сусідні конструкції, стиль мови, уподобання мовця, комунікативна мета, логічний наголос, тип цільової аудиторії);

2) активні конструкції легші для сприйняття, переважають у розмовному стилі, текст із ними є «більш читабельний, як і в англійській мові»⁴;

3) «наше мовлення не так обтяжене пасивними конструкціями, як російське», і вони вживані переважно в офіційно-діловому та науковому стилях;

⁴ Тут і далі подані в лапках уривки взято з коментарів до анкет респондентів.

4) у деяких сферах пасивні конструкції справді потрібні, бо «надають тексту науковості», а «юридична сфера не може відмовитися від певних усталених фраз, бо це порушить мову викладу й документ вже не буде звучати як належить»;

5) потрібно «зберігати баланс» між активними й пасивними конструкціями, уживаючи їх «відповідно до потреб комунікації, забезпечуючи чіткість і зрозумілість повідомлення», до того ж «між поняттями “пасивні конструкції” та “мислення російською” не стоїть знак рівності».

Отже, проведене анкетування засвідчує, що у виборі студентів-філологів домінують активні конструкції (двоскладні та односкладні неозначено-особові речення) для позначення дії, спрямованої на об'єкт, причому майже половина респондентів свідомо віддає їм перевагу, що свідчить про їхню скерованість на сучасну тенденцію повернення активних конструкцій до книжного синтаксису української мови. За результатами опитування, парадигма пасивних конструкцій трикомпонентна й має таку ієрархію: ядро формують речення з предикативними пасивними дієприкметниками на *-ний*, *-тий*, периферію — речення з предикативними формами на *-но*, *-то* й речення з дієсловами на *-ся* пасивного стану. Вибір студентами-філологами двоскладних речень із предикативними пасивними дієприкметниками іноді зумовлений їхніми структурними та змістовими відмінностями від односкладних речень із формами на *-но*, *-то*, проте переважання двоскладних пасивних речень над односкладними пасивними здебільшого залежить від уподобань мовців і зумовлене традицією вживання спільних для російської та української мов синтаксичних моделей, якої дотримується більшість авторів науково-навчальної літератури.

У мовній практиці студентів-філологів односкладні речення з формами на *-но*, *-то* як специфічне семантико-граматичне явище української мови поки що не посіли ядерної позиції. Водночас дуже низький відсоток інформантів (до 12 %), які вибрали ці конструкції з орудним суб'єкта дії, дає підстави констатувати про їхню обізнаність із ненормативністю трикомпонентної пасивної конструкції з головним предикативним членом, вираженим формами на *-но*, *-то*.

Периферійність речень із дієсловами на *-ся* пасивного стану демонструє орієнтованість студентів-філологів на нинішню актуалізацію специфічних синтаксичних конструкцій української літературної мови.

Перспективу дослідження вбачаємо в анкетуванні студентів-нефілологів (гуманітарна й негуманітарна галузі знань), що допоможе визначити тенденції функціонування активних і пасивних конструкцій в індивідуальній мовній практиці студентів загалом та студентів-нефілологів зокрема. Переконані, що актуальним буде також опитування науковців, учителів, викладачів, держслужбовців, тобто безпосередніх творців наукового й офіційно-ділового дискурсів, що дасть змогу оцінити процес відновлення самотності української книжної мови через уживання органічних для неї синтаксичних конструкцій.

ЛІТЕРАТУРА

- Гінзбург М. (2008). Синтаксичні конструкції у фахових текстах: практичні висновки з рекомендацій мовознавців. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Проблеми української термінології*, 620, 26—32. Львів: Львівська політехніка.
- Городенська К. (2001). Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*, IV, 11—15. Київ: КНЕУ.
- Городенська К.Г. (2004). Дієслово. *Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови* (с. 217—297). Київ: Пульсари.
- Городенська К.Г. (2017). Дієслово. *Граматики сучасної української літературної мови. Морфологія* (с. 364—414; 442—492). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Грищенко А.П. (ред.). (2002). *Сучасна українська літературна мова*. Київ: Вища школа.
- Караванський С. (2008). *До зір крізь терня, або хочу бути редактором*. Львів: БаК.
- Каранська М.У. (1995). *Синтаксис сучасної української літературної мови*. Київ: Либідь.
- Коваль А.П. (1970). *Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту*. Київ: Вид-во Київського ун-ту.
- Коваль А.П. (1982). *Культура ділового мовлення*. Київ: Вища школа.
- Куньч З., Голубінка Н. (2004). Пасивні дієслівні конструкції в українському науковому мовленні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Проблеми української термінології*, 503, 24—27. Львів: Львівська політехніка.
- Лаврінець О.Я. (2014). Статус конструкцій із дієсловами на -ся в сучасній українській науковій мові. *Мова: класичне — модерне — постмодерне*, I, 173—185.
- Лаврінець О.Я. (2016). Парадигма пасиву в сучасному офіційно-діловому стилі. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки: Мовознавство*, 189, 46—51.
- Ланова Т. (2012). Сприйняття та використання актуалізованих граматичних форм студентами-філологами ВНЗ України: соціолінгвістичне дослідження. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Серія: *Слов'янська філологія*, 648—649, 239—245.
- Леонова М.В. (1983). *Сучасна українська літературна мова. Морфологія*. Київ: Вища школа.
- Мойсієнко А.К. (ред.). (2013). *Сучасна українська мова: Морфологія*. Київ: Знання.
- Непийвода Н.Ф. (1997). *Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект)*. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція».
- Паламар Л.М., Кацавець Г.М. (2000). *Мова ділових паперів*. Київ: Либідь.
- Пилинський М.М. (1976). *Мовна норма і стиль*. Київ: Наукова думка.
- Плющ М.Я. (1986). *Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення*. Київ: Вища школа.
- Пономарів О.Д. (ред.). (2005). *Сучасна українська мова*. Київ: Либідь.
- Потелло Н.Я. (2001). *Українська мова і ділове мовлення*. Київ: МАУП.
- Русанівський В.М. (1968). *Порівняльно-типологічна характеристика дієслівного стану в сучасних слов'янських літературних мовах*. Київ: Наукова думка.
- Русанівський В.М. (1971). *Структура українського дієслова*. Київ: Наукова думка.
- Русанівський В.М. (ред.). (1977). *Мова і час: Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови*. Київ: Наукова думка.
- Сербенська О. (1993). Дієслівні конструкції в науково-технічному мовленні. *Проблеми української науково-технічної термінології* (с. 3—6). Львів: Львівська політехніка.
- Соколова С.О. (2009). Дієслова з постфіксом -ся як граматична проблема. *Мовознавчий вісник Черкаського національного університету*, 8, 93—100.
- Сулима О. (2010). Складений іменний присудок у науковому стилі. *Українська мова*, 4, 22—29.
- Ткачук Р.П. (1995). Проблема систематизації відперехідних дієслів на -ся із словотвірно-граматичною функцією. *Мовознавство*, 4—5, 29—34.

- Харченко С.В. (2017). *Синтаксичні норми української літературної мови ХХ — початку ХХІ ст.* Київ: Міленіум.
- Щербатюк Г.Х. (1983). Просте речення. *Історія української мови. Синтаксис* (с. 11—131). Київ: Наукова думка.

Статтю отримано 16.07.2024

REFERENCES

- Hinzburh, M. (2008). Syntactic constructions in professional texts: practical conclusions from the recommendations of linguists. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of Ukrainian terminology*, 620, 26—32. Lviv: Lvivska Politechnika (in Ukrainian).
- Horodenska, K. (2001). Syntactic specifics of the Ukrainian scientific language. *Ukrainian terminology and modernity, IV*, 11—15. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).
- Horodenska, K.H. (2004). Verb. *Theoretical morphology of the Ukrainian language. Academic grammar of the Ukrainian language* (pp. 217—297). Kyiv: Pulsary (in Ukrainian).
- Horodenska, K.H. (2017). Verb. *Grammar of the Modern literary Ukrainian. Morphology* (pp. 364—414; 442—492). Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho (in Ukrainian).
- Hryshchenko, A.P. (Ed.). (2002). *Modern literary Ukrainian*. Kyiv: Vyshcha shkola (in Ukrainian).
- Karanska, M.U. (1995). *Syntax of the Modern literary Ukrainian*. Kyiv: Lybid (in Ukrainian).
- Karavanskyi, S. (2008). *To the stars through the thorn, or I want to be an editor*. Lviv: BaK (in Ukrainian).
- Kharchenko, S.V. (2017). *Syntactic norms of the Ukrainian literary language of the 20th and the beginning of the 21st centuries*. Kyiv: Milenium (in Ukrainian).
- Koval, A.P. (1970). *Scientific style of the Modern literary Ukrainian. Structure of a scientific text*. Kyiv: Vydavnytstvo Kyivskoho universytetu (in Ukrainian).
- Koval, A.P. (1982). *Culture of business speech*. Kyiv: Vyshcha shkola (in Ukrainian).
- Kunch, Z., & Holubinka, N. (2004). Passive Verb Constructions in Ukrainian Scientific Speech. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of Ukrainian terminology*, 503, 24—27. Lviv: Lvivska Politechnika (in Ukrainian).
- Lanova, T. (2012). Perception and use aktualizational grammatical forms by students-philologists of institute of higher of Ukraine: sociolinguistic inspection. *Scientific Bulletin of University of Chernivtsi. Series: Slavic Philology*, 648—649, 239—245 (in Ukrainian).
- Lavrinets, O.Ya. (2014). The status of verb constructions with *-ся* in the Modern Ukrainian scientific language. *Language: Classic — Modern — Postmodern, I*, 173—185 (in Ukrainian).
- Lavrinets, O.Ya. (2016). The passive paradigm in the modern official and business style. *Scientific notes of NaUKMA. Philological Sciences: Linguistics*, 189, 46—51 (in Ukrainian).
- Leonova, M.V. (1983). *Modern literary Ukrainian. Morphology*. Kyiv: Vyscha shkola (in Ukrainian).
- Moisiienko, A.K. (Ed.). (2013). *Modern Ukrainian language: Morphology*. Kyiv: Znannia (in Ukrainian).
- Nepyvoda, N.F. (1997). *Language of Ukrainian scientific and technical literature (functional and stylistic aspects)*. Kyiv: TOV “Mizhnarodna finansova ahentsiia” (in Ukrainian).
- Palamar, L.M., & Katsavets, H. M. (2000). *The language of business papers*. Kyiv: Lybid (in Ukrainian).
- Pliushch, M.Ya. (1986). *Categories of subject and object in the structure of a simple sentence*. Kyiv: Vyshcha shkola (in Ukrainian).
- Ponomariv, O.D. (Ed.). (2005). *Modern Ukrainian language*. Kyiv: Lybid (in Ukrainian).
- Potello, N.Ya. (2001). *Ukrainian language and business broadcasting*. Kyiv: MAUP (in Ukrainian).
- Pylynskyi, M.M. (1976). *Language norm and style*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Rusanivskyi, V.M. (1968). *Comparative and Typological Characterization of the Verbal Mood in Modern Slavic Literary Languages*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).

- Rusanivskiy, V.M. (1971). *Structure of the Ukrainian verb*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Rusanivskiy, V.M. (Ed.). (1977). *Language and time: Development of Functional Styles of the Modern literary Ukrainian*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Serbenska, O. (1993). Verbal constructions in scientific and technical speech. *Problems of the Ukrainian scientific and technical terminology* (pp. 3—6). Lviv: Lvivska politehnika (in Ukrainian).
- Shcherbatuik, H.Kh. (1983). Simple sentence. *History of the Ukrainian language. Syntax* (pp. 11—131). Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Sokolova, S.O. (2009). Verbs with the postfix *-ся* as a grammatical problem. *Linguistic Bulletin of Cherkasy National University*, 8, 93—100 (in Ukrainian).
- Sulyma, O. (2010). Compound nominal predicate in the author' scientific style. *Ukrainian language*, 4, 22—29 (in Ukrainian).
- Tkachuk, R.P. (1995). The Problem of systematization of verbs ending in *-ся* derived from transitive verbs with a word-forming and grammatical function. *Linguistics*, 4—5, 29—34 (in Ukrainian).

Received 16.07.2024

Olena Lavrinets, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor
National University of Kyiv-Mohyla Academy
2 Hryhoriia Skovorody St., Kyiv 04655, Ukraine
E-mail: lavrinets@ukma.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-6363-1502>

ACTIVE AND PASSIVE CONSTRUCTIONS IN THE LANGUAGE PRACTICE OF PHILOLOGY STUDENTS OF UNIVERSITIES OF UKRAINE

Traditionally, the paradigm of passive constructions includes sentences with passive verbs ending in *-ся*, predicative participles ending in *-ний* and *-тій*, and forms ending in *-но* and *-мо*. The central place in the passive paradigm of East Slavic languages, including Ukrainian, is occupied by sentences with verbs ending in *-ся*.

According to the newest approach, the passive paradigm has been adjusted: sentences with passive verbs ending in *-ся* have found themselves on the extreme periphery of the syntactic system of the Ukrainian literary language, and they are recognized as not characteristic of it. The active/passive opposition can be formed only by transitive verbs, the passive correlates of which are predicative passive participles and forms ending in *-но* and *-мо*.

The language practice of the younger generation of philologists, in particular students, whose thorough professional training should include familiarization with the traditional and newest approaches to the scope of the passive paradigm, requires special study.

The survey shows that active constructions (two-part and one-part indefinite-personal sentences) dominate in the choice of philology students, and almost half of the respondents consciously prefer them, which demonstrates their awareness of the current trend of returning active constructions to the book syntax of the Ukrainian language. According to the survey results, the paradigm of passive constructions is three-component and has the following hierarchy: the core is formed by sentences with predicative participles ending in *-ний* and *-тій*, and the periphery is formed by sentences with forms ending in *-но* and *-мо* and sentences with passive verbs ending in *-ся*. The respondents' choice of two-part sentences with predicative passive participles is sometimes due to their structural and semantic differences from one-part sentences with forms ending in *-но* and *-мо*. However, the preference for two-part passive clauses over one-part passive clauses mostly depends on the preferences of speakers and represents the continuation of the tradition of using syntactic models common to Russian and Ukrainian, which is followed by most authors of scientific and educational literature, whose writing style is also imitated by philology students.

In the language practice of philology students, one-part sentences with forms ending in *-но* and *-то* have not yet taken a nuclear position as a specific semantic and grammatical phenomenon of the Ukrainian language. At the same time, the very low percentage of respondents (up to 12 %) who chose these constructions with the subject of action suggests that they are aware of the non-normativity of the three-component construction with the forms ending in *-но* and *-то*.

The peripherality of sentences with passive verbs ending in *-ся* in the choice of philology students demonstrates their focus on the current actualization of specific syntactic constructions of the Ukrainian literary language.

We see the prospect of the study in the questionnaire survey of students of non-philology, which will make it possible to trace the trends in the functioning of active and passive constructions in the modern usage of students in general and students of non-philology in particular, as well as to assess the process of restoring the identity of the Ukrainian book language through the use of syntactic constructions that are organic to it.

Keywords: *language practice (usus, language use), questionnaire, active construction, passive construction, passive paradigm, passive verbs on -ся, predicative participles on -ний, -тий, forms on -но, -то.*

Зразок анкети

АНКЕТА

**Дорогі друзі! Просимо відповісти на питання анкети.
Ваші відповіді допоможуть у вивченні специфіки вживання
активних і пасивних конструкцій у сучасній українській мові.**

1. Ваш вік.	
2. Освіта	
	середня
	неповна вища
	вища
	науковий ступінь
3. Освіта в галузі знань.	
	гуманітарна (філологічна)
	гуманітарна (не філологічна)
	не гуманітарна
4. Місце проживання (назва населеного пункту).	
5. Яку мову Ви вважаєте рідною?	
	українську
	російську
	іншу (зазначте)
6. Якою мовою Ви частіше користуєтесь?	
	українською
	російською
	обом залежно від ситуації
	іншою (зазначте)
7. Як Ви оцінюєте свій рівень володіння:	
а) українською мовою?	
	відмінно

		добре
		не дуже добре
		погано
б) російською мовою?		
		відмінно
		добре
		не дуже добре
		погано
8. Чи знаєте Ви відмінність між активними й пасивними конструкціями?		
		так
		ні
9. Чи згодні Ви з такою думкою: «В українській мові переважають активні конструкції, у російській мові — пасивні»?		
		так
		ні
		не можу відповісти, бо не розумію, про що йдеться
10. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Закон ухвалюється Верховною Радою.</i>
		<i>Закон ухвалює Верховна Рада.</i>
11. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Ця проблема досліджувалася лінгвістами...</i>
		<i>Цю проблему досліджували лінгвісти...</i>
12. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Словосполученням називається сполука повнозначних слів.</i>
		<i>Словосполученням називають сполуку повнозначних слів.</i>
		<i>Словосполучення — це сполука повнозначних слів.</i>
13. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>У середині ХХ ст. створюються наукові центри з термінології.</i>
		<i>У середині ХХ ст. створюють наукові центри з термінології.</i>
14. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Статтю присвячено лексичним особливостям конфесійного стилю.</i>
		<i>Стаття присвячена лексичним особливостям конфесійного стилю.</i>
15. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Уживання цієї лексики виправдано контекстом.</i>
		<i>Уживання цієї лексики виправдане контекстом.</i>
16. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Наше навчання зв'язано із життям.</i>
		<i>Наше навчання зв'язане із життям.</i>

17. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Крамницю зачинено.</i>
	<i>Крамниця зачинена.</i>
18. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>У Біблії зібрано різні за часом написання, мовою і змістом твори.</i>
	<i>У Біблії зібрані різні за часом написання, мовою і змістом твори.</i>
19. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Нами не виявлено вживання слів із негативною семантикою.</i>
	<i>Ми не виявили вживання слів із негативною семантикою.</i>
20. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Більше уваги було надано створенню принципів укладання двомовних словників.</i>
	<i>Більше уваги надано створенню принципів укладання двомовних словників.</i>
21. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>У 30–50-ті роки XX ст. з ужитку було вилучено праці репресованих науковців.</i>
	<i>У 30–50-ті роки XX ст. з ужитку вилучено праці репресованих науковців.</i>
22. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>За доби Центральної Ради почато створення галузевих терміносистем.</i>
	<i>За доби Центральної Ради почали створення галузевих терміносистем.</i>
23. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Він був звільнений з посади.</i>
	<i>Його звільнили з посади.</i>
24. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Модель елементарних кілець запропонована Дolem.</i>
	<i>Модель елементарних кілець запропонував Доль.</i>
25. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>Матеріали можуть бути використані для укладання навчальних посібників.</i>
	<i>Матеріали може бути використано для укладання навчальних посібників.</i>
	<i>Матеріали можна буде використати для укладання навчальних посібників.</i>
26. Якій конструкції віддає перевагу?	
	<i>У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, призначених судами України.</i>

Закінчення

		<i>У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що призначаються судами України.</i>
		<i>У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що їх призначено судами України.</i>
		<i>У розділі викладено послідовність проведення судових експертиз, що їх призначають суди України.</i>
27. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Отримані результати експерименту використані для формулювання рекомендацій...</i>
		<i>Отримані результати експерименту використано для формулювання рекомендацій...</i>
		<i>Отримані результати експерименту використали для формулювання рекомендацій...</i>
28. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Картину написано олівцем.</i>
		<i>Картина написана олівцем.</i>
		<i>Картину написали олівцем.</i>
29. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Робота буде виконана вчасно.</i>
		<i>Роботу буде виконано вчасно.</i>
		<i>Роботу виконають вчасно.</i>
30. Якій конструкції віддає перевагу?		
		<i>Зауваження було враховано дослідником у статті.</i>
		<i>Зауваження були враховані дослідником у статті.</i>
		<i>Зауваження дослідник врахував у статті.</i>

Якщо маєте коментар щодо вживання активних і пасивних конструкцій у сучасному мовленні, напишіть, будь ласка.

ДЯКУЄМО ЗА ВІДПОВІДІ!